

Kulturdepartementet

13.01.2014
Vår referanse: 13-804

Høring - Forslag om endring i forskrift om produksjonstilskudd

Vi viser til invitasjonen til høring om endringer i forskrift til produksjonstilskudd, deres referanse: 10/5024 ME/M3 HHO:elt

Norsk Journalistlag (NJ) vil innledningsvis minne om målsettingene med den offentlige mediestøtten. Kort oppsummert er de å bidra til: a) et mangfold av kilder til informasjon på ulike samfunnsnivåer, b) at det finnes arenaer for samfunnsdebatt og c) at det finnes uavhengige medier som overvåker samfunnets offentlige og private makthavere. Dette er forankret i Grunnlovens infrastrukturkrav (§100), og gjennom flere tiårs offentlige mediepolitikk. I tillegg vektlegges mediernes kulturpolitiske rolle som forvaltere av de norske skriftspråkene.

NJ vil advare mot en reduksjon av den offentlige støtten i en tid hvor bransjens økonomiske rammebetingelser er dramatisk forverret i løpet av få år. Medietilsynets siste økonomiske rapport er nedslående lesning. Den viser sammenhengende fall i inntekter og svekkede resultater siden 2009. Dette skyldes en kombinasjon av endrede brukervaner, redusert betalingsvilje og utgifter knyttet til omstilling til en ny virkelighet. For at myndighetene skal ivareta sitt ansvar i denne omstillingsfasen mener NJ at den offentlige støtten bør utvides og økes, framfor å bygges ned slik regjeringen har varslet.

NJ er enig i at det er behov for en gjennomgang av de statlige støtteordningene med sikte på en modernisering. Men dette må skje med bakgrunn i en forsvarlig saksbehandling hvor konsekvensene blir utredet. Det er svært viktig å unngå brå endringer uten kvalitetssikring av virkningene.

Hovedproblemet med denne høringsrunden er at den inngår i en serie høringer med større og mindre endringer av virkemiddelpakken. Særlig ille er det at mediebedrifter med det foreliggende forslaget får avklart vesentlige økonomiske rammevilkår langt inne i budsjettåret.

NJ oppfordrer departementet til å utarbeide et helhetlig forslag til offentlige støtteordningene tilpasset en ny medievirkelighet. Det vil åpne for en bredt anlagt diskusjon om framtidens mediestøtte framfor at debatten skjer stykkevis og delt.

Et eksempel på det siste er det foreliggende forslaget om å kutte støtten til aviser med 4-6000 eksemplarer i opplag. Dette har direkte konsekvenser for 30 aviser, ca. 20 % av de som mottok støtte i 2013. Forslaget er imidlertid også av betydning for de andre, ettersom de ca. 13 mill. kronene som frigjøres «kan fordeles på andre grupper» (pkt. 5, s. 4). I høringsrunden

har departementet bekreftet at forslaget ikke har til hensikt å redusere rammen for tilskudd. Midlene vil altså gå til andre ikke-definerte formål i 2014. En helhetlig gjennomgang av ordningene ville gjort det mulig å vurdere om dette er en fornuftig omprioritering.

NJs primære standpunkt er derfor at forslagene som nå er ute på høring bør inngå i en helhetlig gjennomgang av støtteordninger for mediebransjen. Her følger kommentarer og problemstillinger knyttet til temaene som er til høring i denne omgang.

Justering i opplagsgrensen for nummer én- og aleneaviser

NJ vil advare mot den foreslåtte endringen av tilskuddsordningen. Først og fremst fordi dette skjer i en tid med dramatisk inntektssvikt for de berørte avisene. En fjerning av produksjonstilskuddet vil ha dramatiske konsekvenser for økonomien i flere av avisene. I høringsnotatet viser departementet til at disse avisene «som gruppe» hadde et driftsoverskudd i perioden 2008 til 2012. Vi antar at dette er hentet fra Medietilsynets rapport.

Mer interessant er det at rapporten forteller at lønnsomheten til de samme avisene ble svekket med 40,1 % fra 2011 til 2012, og at svekkelsen i all hovedsak skyldes reduserte driftsinntekter (s. 20). Mediebedriftenes Landsforenings gjennomgang av økonomien i disse bedriftene viser at 17 av 30 ville hatt negativt driftsresultat i fjor.

Vi vil i denne sammenheng minne om at dette er lokalaviser som i stor grad er alene om å dekke sine kommuner/regioner. Den foreslåtte endringen vil kunne føre til at befolkningen i en rekke kommuner mister sin primærkilde til informasjon og en sentral arena for samfunnsdebatt. Et problem som blir forsterket av at riks- og regionale medier i stor grad har avviklet sine lokalkontorer og den dekning av større og mindre hendelser utenfor sitt kjerneområde.

Vi vil også peke på at ca. halvparten av disse avisene formidler nyheter på nynorsk, og minne om at mediestøtten også er språkpolitisk forankret.

I høringsnotatet viser Kulturdepartementet til at mange av avisene har en god egenkapitalsituasjon. Det kan tolkes som at departementet mener at kuttet kan kompenseres med oppsparte midler. NJ støtter at mediebedrifter med høy egenkapital bør bruke av disse i omstillingsprosessen. Spesielt dersom alternativet er å møte den sviktende økonomien med kutt i redaksjonens budsjetter og nedbemanninger. Vi vil samtidig understreke at dette ikke er noen langsiktig strategi, og at et eventuelt kutt i produksjonstilskuddet svekker mulighetene for omstilling til nye brukermønstre og betalingsmodeller.

Vi vil også minne om at egenkapitalsituasjonen må ses i sammenheng med at selskap som mottar produksjonstilskudd ikke har hatt anledning til å utbetale utbytte eller konsernbidrag. De årlige overskuddene er derfor blitt værende i selskapene. Det er et paradoks at det finnes flere eksempler på eiere som har latt denne egenkapitalen bli stående urørt i perioden med kutt, nedbemanninger og omstillinger som bransjen er og har vært i de senere årene. Dersom selskapene nå faller ut av ordningen for produksjonstilskudd, åpner det for at eierne henter egenkapital fra selskapene. Professor Helge Østbyes gjennomgang av mediekonsernernes Eierpolitikk gir grunn til å frykte at nettopp dette vil skje.

NJ vil derfor oppfordre departementet til å utvikle en tilskuddsordning som bidrar til at det investeres i den redaksjonelle virksomheten og som forebygger at offentlige tilskudd ender opp som passiv egenkapital eller utbytte. Det undergraver legitimiteten til ordningen.

Støttetak

Departementet foreslår at det innføres et støttetak satt til 40 prosent av mottakernes totale driftskostnader. NJ ser at et tak knyttet til mediets driftskostnader/andel av markedet vil kunne ha en positiv effekt på innovasjon og utvikling. At forslaget er i samsvar med EU-retten kan også skape trygghet og forutsigbarhet for dem som omfattes av ordningen.

De raske endringene i mediesektoren kan skape uforutsette utfordringer knyttet til nominelle rammer for støtteordninger. Publisering og rett til støtte for flere plattformer er allerede nevnt. Ett annet eksempel er Dagsavisens etablering av en ny avis i Drammen. Avisen Fremtiden tilfredsstillende ikke kriteriene for produksjonstilskudd. Andelen egenprodusert stoff er for lav til det per i dag. Samtidig bidrar avisen til mediemangfold i en av landets mest folkerike kommuner, hvor det på samme måte som i for eksempel Stavanger- og Trondheimsregionen har vist seg vanskelig å finansiere driften av et selvstendig nummer 2-medium. Nominelle begrensninger kan derfor vise seg å fjerne incentiver til vekst og utvikling, og utvidet mediemangfold.

Som en oppsummering vil NJ advare om at de foreslåtte kuttene vil kunne få uforutsette negative konsekvenser for en bransje under hardt press, og stå i veien for en helhetlig gjennomgang av en framtidsrettet mediestøtte og mediepolitikk.

Vennlig hilsen

Thomas Spence
Leder

Sign.
Trond Idås
Rådgiver